

véleményen van, hogy a tehetség vagy eleve természetadta, vagy nem adatik meg. Némelyek pedig azt vallják, hogy ha már úgyszólván tehetséges és átlagos gyerekekre kell osztani őket, akkor ezt valamikor a „késői gyerekkorban” kell megtenni.

Másodszer az első csoportra („minden gyermek tehetséges”) gyermekeknek szóló termékek egész iparága épül már együttműködve a feltalálókval. Például, a tapasztalt szülők már rég beszerezték a „csodaceru-zát”, amely képes mindent elolvasni, ami a kép alá van írva. Így a szülőnek most már nem kell százszor elismételnie a mondókákat. Ezt teszi a modern elektronika. A szülőt különféle okos játékok és szerzői módszerek segítik. A gyerektévét teljesen „hatalmukba keríti” őket. A gyermekműsorokban időnként feltűnnek kétévesek, akik készségesen elmagyarázzák, hogy mit jelent a vízkörforgás a természetben, vagy hogy mi az a működő relativitás-elmélet. Ez igen nagy hatással van a különösen befolyásolható szülőkre!

Harmadszor minden szülőben ott él vagy legalább szunnyad a szilárd meggyőződés, hogy „az én gyerekem egészen különleges”.

Nemrégiben a Gazdasági Főiskola (Nemzeti Kutatóegyetem) felméréseket végzett és kimutatta, hogy az oroszok egyre kevésbé toleránsak a társadalmi egyenlőtlenség különböző fajtáival szemben; ennek az egyenlőtlenségnek a meglétéért viszont az államot hibáztatják. Az oroszok csaknem 48 százalékából vált ki indulatokat az oktatáshoz való egyenlőtlen hozzáférés – különösen, ami annak iskolai formáját illeti.

Mellesleg, a közvélemény-kutatás alapján azzal kapcsolatosan is különféle elképzelések uralkodnak a lakosság körében, hogy kik azok a tehetséges gyerekek. A megkérdezettek 41 százaléka van meggyőződve arról, hogy tehetségesnek születni kell. 38 százalék azokat a gyerekeket tartja számon a tehetségesek közt, akik céltudatosan, a szülők és a pedagógusok segítségével különleges tulajdonságokat fejlesztettek ki magukban. A szülők 12 százaléka pedig azokat nevezi tehetségesnek, akiknek egyszerűen szerencsájük volt, és képességeiket véletlenül észrevette környezetük.

Itt hangsúlyozni kell, hogy még nincsenek olyan vitathatatlan módszerek, amelyek azt mutatják ki, hogy a gyerekekre nem „beletöltötték a tudást”, hanem ténylegesen tehetséges valamely területen.

Az elmúlt évek számos filmjében látható, hogy régebben miként találtak rá a tehetséges gyerekekre. Az ügy iránt elkötelezett felnőttek keresték őket mindenfelé. Rájuk letek, és sportiskolákba, művészeti iskolákba, a fiatalok alkotóházába vagy a filmművészet felé terelték őket. Ma azonban még egy ilyen keresésnek is gátat szabhat az a minden országot jellemző helyzet, amelyet a tanulási motiváció elvesztése jelent a gyerekek többségénél.

A szakértők úgy gondolják, hogy nagyrészt mégiscsak a család hibáztható itt, amely akadály az élményszerzésben (hiszen mi másra is korlátozódna a családi szabadidő, mint a közönséges fogyasztásra), a felnőttek vonakodva elégitik csak ki a gyermek tudásvágyát, nincsenek otthon könyvek, a szülőknél nincs elég idejük a szellemileg hasznos időtöltésekre. Továbbá még ma is beszélnek arról, hogy általános tiszteletlenség uralkodik a tudást illetően, és hogy hiányzanak a példaképek a televízió képernyőjéről.

(Nyezaviszimaja Gazéta)

Zanny Minton Beddoes

Tiranai piranhák

*Az „albán maffia” valójában nem maffia
Épp olyan erőszakosak, de messze nem olyan
szervezettek*

Tavaly október 31-én John Macris épp elhagyni készült házat Athén tengerparti külvárosában, Voulában, amikor egy férfi rohant a kocsija felé, pisztolyból tüzet nyitva rá. Macris úr – egy görög-ausztrál származású gengszter – kiugrott

az autójából, kétségbeesett kísérletet téve arra, hogy támadójától elmeneküljön, de a fegyveres üldözöbe vette, és agyonlőtte.

Néhány héttel korábban New Yorkban Sylvester Zottola, a Bonanno bűnözőcsalád állítólagos tagja egy McDonalds autós kiszolgálójánál volt kocsijával, amikor őt is agyonlőtték. Amikor pedig Raúl Tamudo, visszavonult nemzetközi futballjátékos augusztus 12-én hazatért barcelonai otthonába, rájött, hogy valaki betört hozzá, és ellopta 100 000 eurónál (32 millió forintnál) is többet érő karóragyűjteményét.

A rendőrség szerint a betörő gyaníthatóan az „albán maffia” tagja volt. Görög és amerikai kollégáik szintén az albánokat vádolták a Macris- és Zottola-gyilkosság elkövetése, illetve azok elrendelése ügyében.

A három bűncselekmény azon számos eset között van, amelyek arra utalnak, hogy az albán származású gengszterek egyre nagyobb számban vannak jelen a nemzetközi alvilágban. Az Európai Unió bűnüldöző hatóságának, az Europolnak egy vezető tisztviselője – akit arra kértünk, hogy rangsorolja a szervezett bűnbándákat az Európára jelentett veszély szempontjából – az albán maffiózókat még orosz társaiknál is előbbre helyezte. A brit rendőrség elmondta, hogy alapvetően az albánok tevékenysége okolható az emberkereskedelem utóbbi időben való megugrásáért. A Nagy-Britanniában tartózkodó albánok és koszovóiak csoportjairól azt állítják, hogy mások meggyilkolása és megkínzása árán szereztek meg az uralmat a kokainkereskedelem nagy része felett.

Jana Arsovska, a City University of New York (CUNY) munkatársa, aki már több mint tizenöt éve követi figyelemmel az albán bűnözők tevékenységét, azonban úgy gondolja, hogy az „albán maffia” csak kitaláció. Az Albánia és Koszovó felől beözönlő bűnözők magamutogató gazdagsága és rendkívüli erőszakossága nem jelenti azt, hogy olyan közös szertartásokkal bíró kiépített szervezethez tartoznak, mint a szicíliai Cosa Nostra vagy a japán jakuza-szindikátusok. „Sok egymástól függetlenül működő szervezetet látunk – mondja Arsovska. – Albánul beszélnek, de ez nem

jelenti azt, hogy hazai albániai szervezetekkel vannak kapcsolatban, és soha nem kizárólag csak albán nemzetiségűekből állnak.”

Különböző okokkal magyarázható, hogy a szervezett bűnözésnek miként sikerült gyökeret vernie Albániában a kommunizmus bukása után: 1991-ben feloszlatták az ország biztonsági szolgálatát, a Sigurimit, amelynek során tízezer – a szervezett bűnözéshez kiváló képességekkel rendelkező – ügynököt eresztettek szélnek; hat évre rá összeomlottak a különféle albán piramis-játékok, ami rengeteg embert megfosztott megtakarításaitól, és melynek nyomában több mint 550 000 kézilőfegyvert zsákmányoltak katonai fegyvertárakból; végül a balkáni háborúk idején Albániában és Koszovóban szoros kötelékek jöttek létre a bűnözők, politikusok és gerillaharcosok között (néhányik résztvevővel akár mindhárom szerepben). Különösen Albánia északi része, ahol mindig is nagyon fontos volt a klánhűség, erőszakos, törvényen kívüli, gyilkos viszályoktól szétszabdalt helylyé vált az 1990-es évek végére.

Ugyanakkor – miközben az egyes maffiózók külföldre távoztak – nincs túl sok bizonyíték arra, hogy a Balkánon létrejött bandák a Cosa Nostrához vagy egy másik olasz maffiához, a ’Ndranghetához hasonlóan terjeszkedtek volna nemzetközileg. Európában sok albán származású jogsértő a kivándorlást követően lépett a bűn útjára. Durvák, kegyetlenek és hivalkodóak, mindazonáltal sokkal kevésbé kifinomultak, mint az igazi maffiózók. Kevés jel utal arra, hogy szövetséget kötnének helyi politikusokkal tevékenységük védelmére, vagy hogy nyereségüket balkáni ingatlanok vásárlásán kívül mással mosnák tisztára. S épp ez a félelmet keltő vakmerőségük teszi őket sebezhetővé is a rendészet tisztességes módszereivel szemben.

Jane Arsovska a Rudaj-szervezet New York-i példáját idézi. Az 1990-es évekre olyan hatalmat tudhattak magukénak, hogy némelyek a város „hatodik bűnözőcsaládjának” hívták őket. A többiek – akik olasz származásúak – még mindig ezt a tevékenységet üzik. A Rudaj-banda valamennyi tagja rács mögött ül.

(The Economist)

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Prof. dr. Balázs Géza egyetemi tanár, ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszék (Budapest), Partiumi Keresztény Egyetem (Nagyvárad)
Csajághy György zenetanár-népzenekutató, történész, Pécs
Egedy Gergely történész, Budapest
Erős Vilmos történész, egyetemi docens, Debreceni Egyetem

Kapronczay Károly történész, egyetemi tanár, Budapest
Karikó Sándor dr. habil. főiskolai tanár, SZTE JGYPK, Szeged
Kun Tibor független kutató, Pécs
N. Szabó József professor emeritus, Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza
Dr. Simon Tamás professor emeritus, Semmelweis Egyetem ÁOK, Budapest

Kérjük, adója 1%-ával idén is támogassa a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat tevékenységét!
 Tudományos Ismeretterjesztő Társulat
 Adószám: 19002457-2-42
 Köszönjük múlt évi felajánlását!

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Karikó Sándor: A család mint a jóság „sűrűsége”?</i>	
Röpke nevelésfilozófiai és szépirodalmi kitekintés	1
<i>Prof. dr. Simon Tamás: Egyszerűen az egészségről</i>	
és az azt meghatározó egyéni és társadalmi tényezőkről.	10

MŰHELY

<i>Erős Vilmos: A „populus” bővületében</i>	
(Szabó István népi ségtörténete az 1930-as és 1940-es években) II.	12
<i>Balázs Géza: Zoomorfizmus: az állatalakú ember</i>	42
<i>Egedy Gergely: Konzervatív szemmel az egyetemekről:</i>	
Russell Kirk az amerikai felsőoktatásról.	51

SZÁZADOK

<i>Csajághy György: Az „Iszfaháni kódex”,</i>	
avagy a történelemhamisítás egy magyar példája	60
<i>N. Szabó József: Az oktatásügy irányítása</i>	
a politikai átalakulások idején (1945–1948)	77

NAPLÓ

<i>Kun Tibor: Ember, Isten, isten-ember – és a történelem.</i>	91
<i>Kapronczay Károly: Tisza István eszméi és politikai arculata</i>	105

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOKBÓL

<i>Zanny Minton Beddoes: A bűn zsoldja. Nem vált be a bűnadó – de javított a közegészségügy helyzetén</i> (108) <i>Vanessa Thorpe: Mérgekkel átitatva</i> (111) <i>John Butler: Egy zen-buddhista szerzetes feleségének naplója</i> (112) <i>Sheila Fitzpatrick: Egy kém Cambridge-ből</i> (115) <i>A csúcshatékony emberek bosszantó szokásairól</i> (117) <i>Annalisa Quinn: Hatások és befolyások</i> (118) <i>Yascha Mounk: Mit taníthat számunkra a Római Köztársaság bukása Amerikáról</i> (121) <i>Natalie Nougayrède: Reménysugár Európa számára Fehéroroszország véráztatta földjein</i> (123) <i>Jelena Geraszimova: Elsők a gyerekek</i> (125) <i>Zanny Minton Beddoes: Tiranai piranhák</i> (126)	
---	--

KÉPEK

F. Farkas Tamás grafikái

Tisztelt Előfizetőink!

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat 1841-ben jött létre a tudományos ismeretek népszerűsítésére, a magyar társadalom tudásszintjének emelésére. Ennek szolgálatában indította el a Társulat sok évtizede ismeretterjesztő folyóiratait, melyek nélkülözhetetlenné váltak az utóbbi fél évszázad iskolai oktatásában, a tudományos igényű, korszerű ismeretközlésben. A természet-tudományi és társadalomtudományi tudás terjesztése céljából, mindent megteszünk annak érdekében, hogy lapjaink minél szélesebb közönséghez és minél kedvezőbb áron jussanak el. Ezt szolgálja 2019. évi akciónk, melynek keretén belül a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat által kiadott lapok – az Élet és Tudomány, a Természet Világa és a Valóság – együtt kedvezményesen fizethetők elő. Célunk, hogy Előfizetőink minél kisebb ráfordítással jussanak hozzá a tudomány legújabb eredményeihez, több lap együttes előfizetése csökkenti az Önök eddigi költségeit.

A következő előfizetői csomagokat ajánljuk:

Élet és Tudomány, Természet Világa és Valóság együttes előfizetés:

Egy évre: 32 640 Ft helyett 22 800 Ft
Fél évre: 16 860 Ft helyett 12 120 Ft

Élet és Tudomány és Természet Világa együttes előfizetés:

Egy évre: 24 240 Ft helyett 18 000 Ft
Fél évre: 12 660 Ft helyett 9660 Ft

Élet és Tudomány és Valóság együttes előfizetés:

Egy évre: 24 600 Ft helyett 18 240 Ft
Fél évre: 12 660 Ft helyett 9840 Ft

Természet Világa és Valóság együttes előfizetés:

Egy évre: 16 440 Ft helyett 10 920 Ft
Fél évre: 8400 Ft helyett 5760 Ft

Akciónk a 2019. évre szóló, egyéves és féléves előfizetésekre érvényes!

A TIT-lapok előfizethetők a Magyar Posta Zrt.-nél:

- személyesen a postahelyeken és a kézbesítőnél
 - telefonon: +36-1-767-8262
- e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu
 - interneten: eshop.posta.hu
- levélben: MP Zrt., 1900 Budapest

Ára: 800 Ft • Előfizetéssel: 700 Ft

Nemzeti Kulturális Alap

